

Передплата

на «РУСЛАНА» вивозять:

з Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1 70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі шоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5 1/2 долара, або 10
рублів; з виплатою по субо-
ти 4 1/2 долара, або 9 рублів.
Пощиною число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5 1/2 год. пополудня.

Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Осооліньских ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского в насажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження.

Рекламні неопечатані в
вільні від порта. — Оголь-
шеня звичайні приймаю-
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надсланим» 40 іч
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Положенє в Угорщині.

(X) Справи в Угорщині дійшли до незвичайної запутаности. Независимці не теряють надії, що їм поведе ся таки державну керму захопити виключно в свої руки, а теперішнє міністерство в порозуміню з президентом Юстом бажає тим способом приневолити корону до вволення домагань независимців, що не доводить до відроченя сойму, а на його засіданнях не являє ся правительство, зазначуючи тим, що не бере на себе одвічальности за се, що діє ся. Добре ознакомлений з політичними відносинами в Угорщині політик висловлює ся про сучасне пересилєне в дневнику Magyarorszag ось як: «Король не бажає удержання козліції, котра не додержала умови з 1906. р. заключеної з короною. Але мимо того положенє є вельми трудне. Независимці моглиб дійти до керми, колиб зрєкли ся своїх кардинальних домагань: самостійного банку і народогосподарскої независимости, одначе они при тім стоять уперто. Треба отже числити ся з можливістю переходового кабінету, котрий буде кермувати державою, поки независимці не погодять ся з короною. Король заявив вправді, що не думає про неконституційну управу, але треба на се приготувити ся, що появить ся на якийсь час правительство, котре не буде мати підпори в соймі. Се правительство буде намагати ся, перевести зєдинєнє сторонництв на основі угоди з 1867. року.

В тих обставинах, серед яких Кошут намагав ся по коаліційнім міністерстві, яке ще лише формально єстє, обняти державну керму, починає знов президент сойму Юст в свої руки брати власть над

независимцями. Кошут робив великі обіцянки, а тепер приневолений признати ся, що годі що небудь з того осягнути. На нараді свого сторонництва був він приневолений явно признати ся, що не вспів Корона переконати про можливість і успішність свого пляну розвязки пересилєня. Таким способом виявила ся повна безуспішність змагань Кошута. По соймовім засіданю вторковім відбула ся нарада прихильників Юста, про котру Pester Lloyd між иншим звіщає, що на сій нараді ухвалено дальше скликунати віча в справі домаганя самостійного банку. Деякі посли висловили там погляд, що Корона бажає відрочити розвязку пересилєня до кінця року, щоби теперішній кабінет, котрий подав ся о відставку, але єї не одержав, вступив в становище ex lex, а тим способом було би улєкшенє іменованє переходового міністерства. Численні посли висловили на сій нараді погляд, що на Кошута не можна вже покласти надій, та що й виборці по краю з кожним днем відвертають ся від независимців. Інші посли домагали ся, щоби Кошута взяти за слово, яке він висказав, що він готов із своїм сторонництвом перейти в опозицію. Колиб протягом тижня не рішила ся справа пересилєня, тоді належалоб або при розправі над звітом банкової комісії, або іншою дорогою витворити в соймі таке положенє, котре би приневолило покликати зараз такий кабінет, який би міг підписати королівскій декрет що до розвязаня сойму».

Також дневник «A Nap» виступає рідко проти Кошута і радить згромадити ся коло Юста та під его проводом добивати ся прав малярскої нації. «Pesti Hirlap»

зазначає, що теперішні обставини напірають скорим кроком до розвязки пересилєня. Кошутуви не повело ся на двогодиннім послуханю переконати монарха про односпасавність свого пляну розвязки пересилєня, а навіть можна впевнити ся, що монарх не повірить державної керми, ані міністерству зложеному з самих независимців, ані такому, котре би мало знамя независимости. Християнським суспільникам австрійским удало ся переконати монарха, що се суперечило би інтересам династії.

В політичних кругах малярских запанувало отже наслідком того велике пригнобленє і дивним дивом мимо того засіданє сойму було зовсім спокійне, але лютість проти австрійских політиків, а особливо проти провідника христ. суспільників д-ра Люегера, проявляє ся вельми різкими і завзятими напастями на него в кошутівских часописях з небувалою загорілостю і простакватостю, де его називають прямо «пняним диктатором» і ще гіршими епітетами, яких не позволяє наводити звичайна приличність.

Справа нових середних шкіл руских в Галичині.

Вторік ухвалив кр. сойм резолюцію, щоби Рада шк. кр. предкладаючи внесенє на заснованє нових середних шкіл, старала ся узглядити потреби обох народностей польскої і рускої. На сю резолюцію, переслану кр. виділом Раді шк. краввій, вислала ся остання на основі ухвали повного засіданя своє внесене кр. виділови, котрий се вніє в кр. соймі. Наводимо тут сї виводи ц. к. Ради шк. краввої, в котрих ось що сказано:

Я. Біленький.

Гетьман Іван Мазепа в чеській літературі.

(Дальше).

Завязком драматичним має бути конфлікт межі любовю до жєнщини, а любовю до вітчизни, себто немов конфлікт межі самолюбними, приватними змаганями людини, а почутєм висшим точного вповнення обовязків, в тім разі народних, патріотичних.

В душі Мазепа має збудитись борба межі Мазепою — приватною одиницею, що має загально-людські почуваня і потреби, а Мазепою гетьманом, якому лише добро України має лежати на серці. Хвиля, в котрій та борба дійде до найвищої стєпени, має бути зворотною точкою драми. Мазепа гетьман має побідити Мазепу чоловіка.

В I-шій дії знакомить ся Мазепа з Мариєю, котра робить на него сильне вражєнє. При кінці дії II-гої являє ся она в таборі Мазепа покинувши своїх батьків. В тих двох діях автор лиш легко натякає о любови Мазепа і Марії, не вводить однак Марії на сцену. Она являє ся доперва в III-тій дії, яка є майже виключно їй присвячена. В III-тій дії доходить колізія до точки найвищої; Мазепа боре ся з собою; питає, чи стратити Кочубєя і убити тим Марию,

чи покинути почате діло визволеня України, а лишити ся при Марії.

Заява Марії, що не покине его і в найлютішій горю і мимовільний засуд, що видає она на батька, заявляючи

„Ta ruka budič klětá na věky,
časným i věčným sondem ztižena“.

(125)

а далі страченє Кочубєя і самоубийство Марії розвязують колізію.

Замотанє виходить в драмі дуже слабе, розвиває ся незначно, точка кульмінаційна є заравом і розвязкою колізії, а виходить она доволі несподівано. Інші дві дії, значно коротші навіть що до обєму, се немов епілог властивої драми.

Інтриги зовсім майже нема. Подїями кермує немов фаталізм, герой драми причиняє ся лиш незначно до розвязки. Властива трагічність полягає у змаганю визволити ся з під ярма, що однак не вдає ся, та у сумнім кінці на міреної зради, яка не здійснює положєних на неї подїй, а противно доводить Мазепу, що жертвував справі своє житє і особистє щастє, до душевних мук, зневіри і розпуки, а Україну до остаточного поневоленя царем Петром.

Мазепа зложив усе, що мав найдорожшого на жертвеннику народнім, підняв ся великого труду, не вважаючи на небезпеку, що жертвував своєю чєстє і славу для добра загалу і зготовив собі клеймо зрадника і проклятє народне.

Тою своєю судьбою похожий Мазепа на

Шекспірівского героя, що боре ся і терпить ізза розладу в окруженєм, що не розуміє его, або не хоче розуміти, і не може взнєстись в круг ідей, якими живе герой. Вправді не дорівнав Фрич першовзорам Шекспіра, але таки не можна єму відмовити заслуг.

Креация Мазепа, в яку вложив автор весь засіб свого поетичного таланту, може вдоволити і неодного скептика.

Треба ще завважити деякі похибки, які можуть разити читача. Драма читає ся з великою приємністю, акція є незвичайно оживлена, що є доброю стороною твору, але она в кількох місцях прибирає надто скорє темпо. Іменно в III-тій дії довідує ся Мазепа про донос Кочубєя; післанець царскій привозить єму доносчика і наказ стратити его; засуд виконує ся. Марія кидає ся з вікна, а Мазепа рішає ся незабаром перейти в табор шведскій. Усе все триває кілька хвиль — годину. Навіть колиб було можливим таке наслідство і нагромадженє подїй, то оно виходить в творі неприродно. Іншою значвійшою похибкою є се, що автор каже Мазепі говорити про свої надії, пляни і стражданя в довгих монологах, які самі для себе є гарні; лучшєб значно зробив, колиб усі почуваня і почитаня Мазепа виходили з акції.

(Конець буде).

„Стараючи ся сповнити бажанє високого сойму, ц. к. Рада шк. краєва мусіла числити ся з тим, що в нашім краю нема потрібної рівноваги межі школами середними, котрих задачею є приготувати абсолювентів до висших студій університетських і технічних, а через те посередно до звань вимагаючих також приготування, а школами заводовими з напрямом практичним, яких призначенєм є приспособляти кандидатів, що мають безпосередно перейти до життя практичного, розпочати заводову працю в промислі, торговлі і т. д.

В минувшім році шкільнім було в Галичині 65 середних шкіл державних і приватних з правами шкіл публичних, а то 54 гімназій і 11 шкіл реальних, до чого в сім році прибуває ще три гімназії і дві школи реальні, разом отже 57+13=70 шкіл середних; натомісьць число державних заведень для науки промислу і торговлі обмежує ся на дві школи промислові у Львові і Кракові, Свйонтайках і Сулковицях, до котрих у найближшій часі прибуде пята (для машинового слюсарства) в Тернополі, а крім того дві торгові Академії, державна у Львові і приватна, що звільна перетворює ся в державну, в Кракові,

Ярко ілюструють ту диспропорцію цифри, що представляють фреквенцію згаданих заведень з кінцем минулого року шкільного.

В р. 1908 було учеників в гімназіях:	30.633
в школах реальних:	3.764
Разом	34.397
в промислових школах у Львові і Кракові	1.378
в торговій Академії у Львові	229
в торговій Академії в Кракові	254
разом побирало отже практичну науку в державних заведень	1.861

Наведені помічення і статистичні цифри доказують безсумнівно, що в обсягу державних заведень промислових і торгових наше шкільництво виказує великий недобір, якого покрити є справою і важною і пильною.

Слова соймової резолюції, що взиває, взяти під розвагу передовсім засновини нових заводових шкіл і т. д., склонили ц. к. Раду шкільну до того, що в першій ряді в тім напрямі почала основні студії. Кілька анкет, що відбули ся при участі знавців, ряд засідань секції для промислових справ, присвячених виключно тому важному предметови, доправили до уложеня широкої, на великі розміри зачеркненої, програми засновування промислових шкіл, яка передовсім узглядає бажаня обняті резолюціями, ухваленими в тій справі високим соймом на внесенє промислової комісії, а бере в рахубу також засновини двох промислових шкіл з рускою викладною мовою.

Ту програму — обнимаючу ряд проєктів, котрих здійсненє з природи річи вимагає довшого часу, але висуваючу на перший плян кілька заведень потрібніших, котрих отворенє в найближшій будучині узвано бажаним як електротехнічних курсів при промислових школах в Кракові і Львові, школи машинового і ручного ткацтва в Андрихові, шкіль ремесл будівляних в Ярославі і Станіславові, школи теслярської в Делятині і школи бляхарської в Перешішлі — предложила ц. к. Рада шкільна краєва по мысли своєї повної ухвали ц. к. міністерству публичних робіт з основним мотивуванням.

Супроти визначних голосів в соймі і краю, котрі зазначають потребу рішучої зміни в душі сеї рівноваги в шкільництві (між школами заводовими і середними) стає тим дивнішим і неприроднішим поява, яка виступає з послідних часах, іменню горячкове змаганє менших міст і місточок східної частини краю о отворенє немов на перегони приватних гімназій. Гімназій таких повстає нераз по дві з одним місті, одна з язиком викладним польським або польско-руським, друга з викладним руским язиком. Засновини майже кождої з тих кільканайцяти нових шкіл приватних лучить ся з домаганєм, щоби рада шкільна краєва поперла єго відступленєм дорогою відпустки відповідних визначніших учительських сил на посади управителів, та наступників учителів до уділюваня науки, а надто з улудливою надією, що по дуже короткім часі нова гімназія приватна буде перенята на кошт держави.

Се явище може дуже легко довести до

того, що приватні школи, закладані в такім числі, не діждавши ся удержавненя, будуть знесені з браку материяльних засобів. Та якнебудь Рада шк. кр. уважає своїм обовязком звернути увагу на ту обставину, всеж таки не думає, мов би закладини нових середних шкіл державних мали бути вже замкнені, особливо до часу, як довго нові школи заводові не зачнуть повставати.

Тож маючи на оці справедливе домаганє краєвого сойму, щоби в предлогах дотично нових середних шкіл узглядити потреби обох народностей, ц. к. Рада шк. кр. в звичайній порі перед уложенєм бюджету держави представила вже внесенє, котрі могла поставити без згоди краєвого сойму, іменню що до заложеня одної гімназії в Товмачі і одної школи реальної в Величці, обмежуючи тим способом свої внесенє в тім напрямі до скількості досить малої. Тепер же з огляду на краєвий закон з 22. червця 1867 о викладнім язичі в народних і середних школах ходило би о позисканє згоди сойму краєвого на утворенє заведень, котрі що до язикового устрою мають заспокоїти потреби рускої народности отже середних шкіл з руским язиком викладним.

Ц. к. Рада шкільна краєва, йдучи в тій справі дорогою, на котрій рускі гімназії по черзі повставали в нашім краю, уважає річию справедливою, щоби в більших містах, де в повноценній гімназії треба було виділити рівнорядні відділи і надати їм характер філії, така філія могла бути з часом перемінена на окремих заклад, з руским язиком викладним, наколи значнійше число учеників рускої народности дає підставу до такого зарядженя.

Тому, що такий дійсний стан є у Львові в академічній гімназії, котра вже від довшого часу має філію, нині з 6 класами, 11 відділами і 491 учениками, а найбільше подібні під тим зглядом є відносини в Бережанах, де гімназія числить зглядно найбільше учеників рускої народности т. є 280 на загальне число 795 (344), тож ц. к. Рада шкільна краєва постановила предложити В. Соймови, щоби в душі закона з 22. червця 1867 ч. 13. Д. з. к. заявив ся за заложенєм нової (другої) гімназії з руским язиком викладним у Львові на місце філії гімназії академічної, а також гімназії з руским язиком викладним в Бережанах.

Натомісьць в менших містах з таким самим характером населеня, в котрих є річию просто неможливою, щоби там могли естувати взагалі, а тим менше коштом держави стало аж дві гімназії, хоч би на разі під впливом хвилевого завзятя або назаводів такі два заклади і повстали, одинаким способом заспокоєня в рівній мірі потреб обох частин населеня видає ся закладанє гімназій, в котрих би часть предметів викладано в польським язичі, а часть в рускім.

Такий устрій заведень, т. єв. утравквістичний не є може дидактичним ідеалом; але гадка се не нова, бо була порушувана і в попередних соймових сесиях, а як показало ся — також можлива до переведеня, коли на тій основі здавна опирає ся устрій учительських семінарій в східній частині краю, а також устрій вже ествуючих утравквістичних клас гімназій в Бережанах і Стрию. Раді шкільній відомо, що будьто з причин чисто теоретичних, будьто з мотивів натурі політичної згадана думка має не мало противників, однак вільно їй мати надію, що по впливі певного часу зробленої в тім напрямі проби, она зможе противників засади переконати, і усунути ворожу агітацію. Прецінь школи в той спосіб устроєні найліпше заспокоять умові потреби населенців міста і околиці, що належать до обох народностей, а заразом — як можна надіятись — причинять ся до злагоди, а колись і повного усуненя прикрих антагонізмів, що затроюють наше публичне житє.

Очевидно, законна можливість засновування державних гімназій з язиком викладним польським і руским залежить від ухвали В. Сойму по мысли арт. 7. закона з дня 22. червця 1867 ч. 13. Д. з. кр. і аналогії уступу 6. арт. V. того закона в постанові закона з 31. мая 1874 ч. 45. Д. з. к.

Треба було однак випробувати, яким способом належить устроїти таку науку, щоби відповідала дидактичним і педагогічним вимогам, а

заразом осягнути певність, чи відповідно уложеної науковий плян може числити на призволенє міністерства віроісповідань і просвіти, потрібне по мысли арт. II. точка 5 закона з 9. мая 1919 ч. 49 Д. з. кр., а через те становити підставу до ухвали, наколи би В. Сойм мав заявити ся за засновинами так устроєної гімназії державної. Рада шк. кр. повинна була зрештою зробити те тим більше, що в рівнорядних класах гімназій в Бережанах і Стрию вже заведено часово науку кількох предметів в рускім язичі, а дві ново засновані гімназії приватні в Яворові і Рогатині домагали ся від неї пляну науки з двома викладними язиками, польським і руским. Досліді зроблені над тою справою на підставі досвідів в напрямі відповідного приноєреня нового пляну для гімназій, що входять в житє в сім шкільнім році, дивели до уложеня пляну науки для гімназій з язиком викладним польським і руским, опертого на точно переведеній рівності обох язиків що до обсягу предметів і годин; а плян той ухвалений повною Радою одержав також затверженє міністерства віроісповідань і просвіти рескриптом з 3. серпня 1909 ч. 30.480, очевидно з засторогою, що засновини державної гімназії з таким устроєм могли би наступити тільки на случай призову В. Сойму.

Ц. к. Рада шк. кр. не хоче на разі пересуджувати постанови сойму, чи, коли і де належало би заснувати гімназію з двома мовами викладними. Она лише стверджує, що то в засаді можливе, а дасть ся перевести також в практиці, бо плян уділюваня тим способом науки є уложеної і міністерством одобрений; висловлює також пересвідченє, що організованє таких закладів видає ся їй одинакою розвязкою трудної задачі, щоби в менших містах, які не можуть числити на одержанє двох окремих гімназій, в рівній мірі можна було заспокоїти потреби обох народностей; вкінці звертає увагу на ествуючі вже дві гімназії приватні з такою організацією, в Рогатині і Яворові, і на цінні уязки, які може дати звідти зачерпнений досвід на случай, як би В. Сойм постановив заявити ся за засновинами тим ладом устроєної гімназії державної.

— Ц. к. намісник: *Бобжинський*, в. р.

Політичний огляд.

Заграниця.

Здаєть ся, що Іспанці понесуть ще не одну тяжку жертву в Мароку, заким покінчать війну в Кабіліях, бо мимо здобутя гори Горуґу не заносить ся зовсім на закінченє війни, а радше доперва на початок кінця. З огляду на се, що Іспанці вичерпали ся вже майже до останка, а Мароканці розпоряджають все ще сьвіжими, незужитими силами, вислід війни може бути для Іспанців вельми кровавий. Мимо іспанських офіціальних запевнень, що не заходить обава зірвани дипломатичних зносин між Іспанією а Мароком, є богато даних, що в Мадриті почивають вже з тим числити ся. На се вказує не лише вислоє цілої дивізії під начальством князя, так близько спорідненого з королем, але також найновіша рада міністрів, що протягнула ся аж до півночі. Рівночасно дають ся чути в Лондоні і Парижі голоси, які перестерігають Іспанію перед дальшим розширюванєм операційної області, а головно перед тревалим оланованєм значнійшої мароканської області. Особливо Франція побоює ся о своє передове становище в державі берберийського льва, а також розходять ся поголоски, що Німеччина довозить до Марока амуніцію та оружя, навіть гармати. Сі події не остають без впливу на внутрішню політику Іспанії. Проводирі ліберального і республіканського сторониства зажадали від президента міністрів Мавра в спільній ноті, щоби сейчас привернено провінціям Барцелоні і Героні конституцію.

Вісти, які надходять з Альбанії і Ємену, все безвиглядні для Турків. Джавід баша поніс цілковате фіяско; в Ємені відбула ся між військом та беддуїнами битва, в якій мало впасти по обох сторонах 7.000 людий. Побіч сих вістий на перший плян вибила ся справа переговорів що до підвисненя ціа. Тідчас коли більша часть держав позірно годить ся на се охотно, Англія ставить деякі услівя. Німецке правительство за-

явило, що коли наступить згода зі сторони звязкової ради і турецького парламенту, тоді й оно згодить ся на підвищення цла від привозу о 4%.

З нагоди 30-літнього ювілею тридержавного союзу посвятила Kölnische Zeitung спеціальну вступну статю, в якій дає огляд історії сего союзу, вказує на тісну звязь між Німеччиною і Австро-Угорщиною і посвячує згадку людям, що створили сей союз. Їм всім належить ся вдячність за переведення его в діло і то тому, що він удержав ся не лише за життя своїх творців, але й слідує покоління зрозуміло его значіння і Соронило его ествовавши завзято та подбало о его дальший розвій. Основи тридержавного союзу, який в так горячих часах перетривав атаки протягом десятків літ, є корисні і відповідаючі життєвим умовам обох народів. В тім лежить основа его довгого ествования, а також запорука его сильнішого скріплення і зросту.

Галицький сойм.

Конець звіту з 48-го засіданя д. 6. жовтня.

У вчерашнім звіті згадали ми про недокінчене розправи над службовою прагматикою народних учителів. В сій розправі промовляв пос. Васунг і зазначив, що є вправді законні постанови про правні відносини учителів, як се згадував у своїй промові др. Дембовский, але переважно у відемнім напрямі, а іменно що до того, що можна зробити проти учителя, натомісь про права учителів що до авансів, обсади посад і т. д. майже нема нічого. Тепер паном життя і смерті учителя є окружний інспектор. В краєвій шкільній раді переважає елемент політичних урядників, необізнаних зі шкільними відносинами, а зарядженя видають они часто навіть зовсім без відома шкільного інспектора. Натомісь на послуханях у віцепрезидента кр. шк. ради свідчать, що учителі не мають довіря до місцевих чинників. З ланьцутським повітєм, коли перемінено одноклясову школу на двоклясову, то нову посаду одержав не тамошний учитель, що мав 29 літ служби, але якийсь инший, що мав 13 літ служби, і то перенесений карною дорогою. (Пос. Дембовский: Се відтак змінено!) Знаю, що коли наробиць ся крику, то кр. шк. рада заверне се, але не кождей має гроші, щоби їхати до п. віцепрезидента, а є і такі, що їм гордовитість не дозволяє просити о те, що їм належить ся. Наконечна заява пос. Дембовского, на пеловину байдужно, а на пеловину не радо відноситься до резолюції, яку подає комісія. Проти такого становища ще перед ухваленєм сєї резолюції, застерігає ся бесідник в інтересі поваги палати.

Після того замкнено розправу, а промовляв ще проти пос. Скварко і заявив, що внесенє комісії не вистарчає і тому подає отсю резолюцію: „Звиває ся кр. шк. раду, щоби зладила по конець 1910 р. службову прагматіку для народних учителів“. Відтак представив трудне подолженє учителів і заявив ся за явними кваліфікаціями, які видавали би не одициці, але якісь тіла; домагав ся рівноваги між правами і обовязками учителів і понеханя переносаня учителів з „політичних зглядів“.

Нині, серед заострених політичних відносин находить ся учитель часто між молотом а ковалом. Бесідник оповідав широко, як учителєви Скородинському уділено дисциплінарної нагани і не вчислено єму одного року служби до п'ятилітнього додатку. Поведенє шк. Ради з сим учителем було несправедливе, бо закид, мов би він поводив ся вживаючи на учительським вічу, полягав на тім, що він ніби то затягнув пісню „Не пора“, та пісня не містить ніякого „сгїмен“ супроти Поляків, бо говорять тільки, що Русини не хотять служити Полякам, а чейже Поляки самі говорять про рівність і братерство і мають подібні пісні. Скородинського укарано до того по довгїм часї, а безпосередною причиною до сєї карї було те, що він написав квіт по руски, якого не хотів підписати предсідатель місцевої шк. Ради. Дальше жалував ся бесідник на переслідованє учителів шкільними властями і заявив ся проти внесеня шк. комісії. (Оплески).

Генеральний бесідник за пос. Сталинський не був в салї і втратив слово.

Референт пос. Гальбан вказав на те, що прагматіку не можна так скоро полагодити, як сего домагав ся о. Сенік у своїм внесеню. Що до службових переносин, то найточїйша прагматика не може бути так уложена, щоби узгляднювала всі случаи і відповідні приписи. Бесідник не каже, щоби закон і приписи, наведені віцепрезидентом кр. шк. Ради, були достаточні, але годить ся з ним у тім, що багато інших галузей публичної служби не має ані частини сїх законних постанов, які мають народні учителі. Референт зазначає, що внесенє комісії змагають до сего, щоби вівзати кр. шк. Раду до

уложеня прагматики в межах обовязуючих законів, а колиб се було неможливе, тоді має порозуміти ся кр. виділ з кр. шк. Радою і предложити на найближшій сесії внесенє що до законодатної зміни.*

Бесідник хотїв подібно, як віцепрезидент Дембовский, станути у своїм звіті в обороні учительства проти сїх, що накидають ся їм на провідників, і промовляють до сойму способом, який може хіба зашкодити справі і внохотити палату навіть до оправданих домагань учительства.

Пос. Левицкий застеріг ся у фактичним спростованю проти закиду зробленого єму пос. Дембовским що до „правдоподібно нестислих інформацій“ в справі поведеня з учителем в Журавні і вказав на те, що кр. шк. Рада не виказує чисельно, кілько є польських а кілько руских шкіл. Бесідник зазначає що краєва шкільна Рада не подає назв громад, в яких є польські а в яких рускі школи та застеріг ся проти тону заступника кр. шк. Ради.

Пос. Дембовский заявив у фактичним спростованю, що єму оповідали, що п. Левицкий зробив такий закид що до подаваня числа руских і польських шкіл, про яке бесідник згадав. Бесідник не хотїв прямо своїм ушам вірити, але референт пос. Глобінський відпер у соймі сєї закид, а пос. Левицкий на се зовсім не відповідав. Отже бесідник думає, що дійсно так було. Що до школи в Журавні, то на перенесенє тамошнього учителя кр. шк. Рада не мала впливу, бо се був тимчасовий учитель, а в такім случаю міродатва лиш окр. шк. Рада.

Коли мало слїдувати голосованє, заявив маршалок, що нема потрібного числа послів, а по вясненю пос. Скваркови, що єго нагле внесенє що до зміни регуляміру не може бути відчитане, хіба що він змінить єго на звичайне внесенє, закінчено засіданє перед 3. год. і назначено слїдуєче засіданє на четвер днє 7. жовтня на 10. год. рано.

Звіт шкільної комісії в справі службової прагматики для народного учительства, над котрим в соймі вела ся розправа, звучить ось як: Ухвалою з днє 7. жовтня 1908 р. В. Сойм передав шкільній комісії внесенє посла о. К. Сеніка о виданє службової прагматики для учителів народних шкіл.

Внескодавець не обмежає ся до загального домаганя, але бажає заразом визначити вже зміст тої прагматики, а щонайменше хотїв би витичити їй вїшні границі, котрі зачеркує дуже широко.

Комісія переконана, що докладїйше управильненє службових відносин є не тільки бажаним, але навіть konieczним і не ігнорує цілком бажань, які в тім згляді виявляє учительство. Не може однак комісія затаїти побуюваня, що цілковите виповненє тих бажань покаже ся неможливим. Учительські круги беруть за взорець правні відносини судейского стану, які формально і материяльно є зовсім инші. Комісія не може і не хоче полемізувати зі змістом меморіялу, котрий днє 3. жовтня 1908 р. внїс начальний заряд Кр. Союзу народного учительства в Галичинї до В. Сойму, але згадує той меморіал тому, що з него властиво поновно можна переконати ся, що домаганя учительства виходять далеко поза домаганя всіх инших категорій публичної служби, автономічної і державної, так, що не легко буде знайти форму, котра би, числячи ся з тим, що можливе в границях законодатних засад, вдоволяла — хочби по части — так далеко посунені домаганя. Не може також комісія обминути мовчки тону, в яким нераз, а властиво в згаданім меморіялі, домаганя сї бувають висказувані; навіть слухні домаганя могли би на тім потерпіти, до чого очевидно комісія не змагає.

Помежи предметами, які належить в прагматичї службовій уривильнити, вчисляє внескодавець явну табелю кваліфікаційну, через що пересудило ся би вже з гори ту справу незвичайно трудну, а се саме дотичить перенесеня з причин службових, котрих ані в інтересї публичним, ані навіть в інтересї самих учителів беззглядно і цілковито виключити не можна. Комісія отже не може дораджувати такого пересуджуваня, але гадає противно, що доперва при праці над прагматикою при докладнім розслїді кожного домаганя, може виділ краєвий враз з ц. к. Радою шкільною краєвою дійти до конкретного зачеркненя відстав, на котрих дотичні постанови мають опирати ся.

З тих причин комісія узнаючи в засадї потребу і користь прагматики, предкладає соймове до ухваленя отю резолюцію:

Звиває ся ц. к. Раду шк. кр., щоби приступила до уложеня службової прагматики для народних учителів. Коли би уложено прагматики в рамках обовязуючих законів показало ся неможливим, поручає ся виділову краєвому, щоби в порозуміню з ц. к. Радою шкільною краєвою предложив на найближшій сесії внесенє що до відповідних законних змін.

Просимо вігхобити перегляду.

Новинки.

— Календар. В суботу: руско кат.: † Івана Богосл.; римо-кат.: Дионїзия. — В неділю: руско-кат.: Калистрата; римо-кат.: Францішка В. — В понеділок: руско-кат.: Харитона; римо-кат.: Пляциди.

— Вислїд конкурсу на рускі драматичні твори. Вчєра зібрала ся на засіданє конкурсова комісія в справі признаня нагород надісланям на краєвий конкурс драматичним руским творам. На конкурс надїйшли отсі твори: 1) „На залїзниці“, драматичні картини в 5 дїях, 2) „Дитина“, драма в 5 дїях; 3) „Слїдами судьби“, драма в 4 дїях; 4) „На перестайку“, комедия в 4 дїях; 5) „О полку Горевімє“, сценїчні картини в 7 відслонях; 6) „За батьківський млин“, драматичний твір в 5 дїях; 7) „Де згода в родинї“, сумна комедия в 3 дїях; 8) „Нові люде“, штука в 5 дїях і 9) „Вітцївство“, штука в 3 дїях. На засіданю, явили ся члєни комісії: пос. др. Евг. Олесницький, члєн кр. вид. Ів. Кивелюк, проф. унів. др. Студинський, проф. Шухевич, проф. Кокорудз і проф. Іл. Огоновский. Проводив п. Кивелюк. По дискусії комісія узнала, що нї один з надісланих творів не відповідає условинам конкурсу і тому комісія не признала ані одної премії. Комісія рішила проте віднести ся до краєвого виділу, щоби безпроволочно розписав новий конкурс з піврічним речинцем. Условина конкурсу появлять ся в „Дїлі“, „Русланї“, „Буковинї“, „Лїт.-Наук. Вістнику“ і в „Радї“.

— Перша українська книгарня в Харкові. Пишуть з Харкова до „Ради“: Нарешті відчинєно у нас „Українську книгарню“, а разом з тим у цілїм великим українським містї зявила ся перша, таблиця, писана українською мовою й українським правописом. Книгарня невеличка і містить ся на другорядній Рибній улицї. Що до руку та торгу, то се глуха точка, а поруч іде одна з головних — Московська улиця, де завсїгди і жвавий рух і метушня, багато усяких крамниць та самих книгарен, малих і великих, аж сїм, звичайно з московськими книжками. З сего погляду місце під українську книгарню вибрано не досить вдало. Виручатиме хіба те, щоби поруч — студентська столова, де завсїгди веїтає ся молоде. Жалко ще, що до книгарні не прилучєно продажі паперу, чорнила та инших приборів до писаня. Раз, що сєй крам добре продає ся й дає чималий зиск, а друге, що по українські книжки у нас, через новину та звичайне недбалство, мало хто йтїме, а тоб людина зайшла по папір то що та тут би й на українську книжку натрафїла. Книгарня не може надїятись на самих свідомих Українців, бо таких тут обмалє, а тим способом українська книжка пішлаб до рук й иншим землякам. Дуже доведе ся жалкувати, коли через отой недогляд не піде торг.

— Музей ім. Гоголя. Сими днєми в містї Ніжинї в Чернигівщинї відкрито музей імени М. Гоголя. Музей відкрито з ініціятиви професорів нїжиньского історично-філологічного інституту. Інститут під музей дав спеціальну свїтлицу. В музеї зібрано немало цікавого, що безпосередно відносить ся до життя й творчости Гоголя. Головним чинном тут рукописи та листова переписка. Є між иншими рукописи „Мертвих душ“. Доси всі сї річи переховувались в архівї та бібліотекї при інститутї і публіка доси не мала приступу. Тепер музей буде відчинений у свята а вступ буде даром для усіх. Того днє, коли мали відкрити музей, предсідатель державної думи Н. Хомяков, хрещеник Гоголів, прислав для музею дуже гарний бюст Гоголя. Завідувати музеєм припоручили проф. П. Заболоцкому.

— Сєрби проти Австрії. З Білгороду доносять, що онодішного днє в роковини прилуки Босни і Герцоговини до Австрії відбуло ся в Білгородї велике віче, а потім демонстраційний похід проти Австрії. На знак народної жалоби всі торговлі і театр були замкнені.

— Нова угорська демонстрация. З Будапешту доносять: Майже ціла угорська преса замістила статї п. з. „Королева Угорщини“. В тих статях обговорює ся надачу цїсарем княгинї Гогенберг, женї наслідника престола, титулу „Herzogin“ і називає ся єї угорською королевою. На чолї йде орган Кошута „Budapest“, який зазначає, що угорське право державне вимагає, щоби та, яку король вибрав собі за жену, була також королевою. На демонстраційну закраску тих статий показує їх однозвучність і та обставина, що всі спїзнали ся.

— Рїжні вісти. Др. Володимир Старосольский отворив адвокатску канцелярію у Львові при ул. Косцюшка ч. 3. — Винчанє п. Мих. Скородинського, учителя з Долнотова, з п-ю Марією Кушликівною відбуде ся днє 16. с. м. о 7. год. вечером в парохїяльній церкві в Вистовї. — „Кружок правників“ у Львові видав вже II. часть скриптів цивільної процедури проф. д-ра Вергановского (ціна 14-50 К, а для члєнів 11-30 К).

— Ізда вовками. Були часи, що польські вельможі уживали по своїх дворах до услуги медведів. Медведя легко освоїти, але щоб вовками їздити, се мало кому може вдати ся. „Вонка тягне все до ліса“, аби не знати як довго его освоювати. А всеж таки селянин Лепечко з Кубекова коло Томска на Сибірі так освоїв двох вовків, що їздити ними до міста на торг, як шваби псами. Вовки Лепечка є найдишні сибірської породи, великі як найбільші собаки і бурі краски. Лепечко вибирає ся небавом до Петербурга на візку запряженим вовками і веде на продаж освою лисицю, яку хоче продати за 500 карбованців. Вістка про его праїд викликає в Петербурзі сенсацію. Лепечко розповідає, яким чином прийшов він до того оригінального запрягу. Тому чотири літа він мав одну конячку, але зіла єї вовчиха. З мести Лепечко убив вовчиху, а єї вовченята забрав і своїв, правивши тягнути візок.

— „Польсько руский лікар“. В Вініпегу (Канада) поселив ся др. Б. Гержабек, бувши директор шпитала в Гусятині і реклямує ся в „Канад. Фармері“ яко „польсько-руский лікар“. Се також лікар-спеціаліст.

— Дрібні вісти. З Мельца утік касир Zaliczk. Tow-a по здефравдованю 30.000 К. — Коло Горлиць спіймано ватагу циганів, яка цо дорозі грабила і убила двох коршмарів.

Оповідки.

— Кваліфікаційний іспит на церковних півців відбуде ся дня 20. жовтня о 4. годині по полудні в канцелярії архикатедр. Уряду парох. у Львові. Намірючі піддати ся сему іспитови мають внести до Митроп. Консисторії в речинци до 16. жовтня с. р. свої подання заосмотренні в 1) свідоктво крещеня, 2) свідоктво шкільне, 3) свідоктво моральности і де та у кого побірав науку співу церковного і ритуалів.

— З Тлустого. В неділю дня 17. с. м. о год. 3. з полудня відбуде ся в Тлустім віче, на яким посол до державної ради др. Окуневский аложить свій звіт посольський.

— Іменована. Міністер просвіти іменував Олену Кульчицьку зі Львова учителькою школи вправ при уч. семінарії женьській в Перемишлі. — Краєва Рада шк. іменовала Василя Гафтковича тимч. учителя 4-кл. нар. школи в Тернополі заступником учителя в учит. семінарії муж в Тернополі; перенесла: Вас. Гарасимчука, заст. учит. в рускій гімн. у Львові до женьської учит. семінарії у Львові, Юрія Тировича, фахового учителя і веркмайстра залізного промислу в Сулковичах до заводової школи машинового слюсарства в Тернополі; іменовала о. Мях. Ладуну учит. гр. кат. релігії в 6-кл. шк. муж. в Долинні.

Наука, штука і література.

— Народний наш театр, який гостить в Тернополі, грає тепер самі добірі твори. Не диво тому, що публика кожного представлення виповняє салю „Міщанської Брацтва“ по береги так, що аж поліція приневолена обмежувати число присутніх та багато гостей завертати домів. Тамущі Русини патриоти, які не хотять остати „задофанами“ в загальних культурних змаганнях приходять до театру натішитись нашою чудовою піснею, та покріпити духа Тому бачимо Русинів ріжних політичних пересвідченів на представленнях театру. На деяких представленнях н. пр. в суботу переважає публика жидівска, яка в далеко більшою зчливостию відносять ся до нашої сцени чим Поляки, — рідкі гості. Ми повинні виходити з założеня, що культурний нарід притягне тим самим всі верстви, навіть чужої сусильности, тому то як приїде н. пр. німецкий театр, то дирекция дружини не вважає за некак часто особисто запросити всі дикастерії, які дають відтак вказівки підчиненім того рода, що там де просять, належить піти. З той причини повинні ми н. пр. просити на наші вечерниці не лише патриотичні родини, але і таких, які боячись зближити ся там де їм належить ся бути, йдуть відтак ніким не притягнені, до противного табору. Чужих, Німців а навіть Поляків належить до нас просити. Часто пишучому єї стрічки нагодилося чути від польських родин, що прийшли би забавитись н. пр. на вечерниці, але шож? — коли не просять. Тому не диво, що ніякий чужинець не пристане до нас а за те від нас утікають до чужих.

Що до гри акторів то она є добра. Деякі як п. Косак виробили ся на першорядних артистів (Жид в опері „Жидівка“); нові сили з України працюють гарно. Заслужені артисти як пп. Рубчаки, Петровичі, п. Осиповичева і інші є окрасою нашої сцени. Спаси Бог їм за народну працю, хоч може і за мало плачену. Все однак дає ся відчувати недостаток доброго режисера і тому деякі збірні сцени н. пр. (в „Вію“ студенти Києво-Могилянської академії) виходять, карикатурами з криком і культурою азиятів.

Комедия „20 днів тюрми“, бавить добре, тільки хоронить нас, папове, від двозначних слів і „голих“ слів. Ми і без того будемо з нашою молодэжню добре бавитись і сьміятись. Взгагалі театр представляєсь дуже гарно, а ті, що боять ся, що наш театр може сьвітити пустками, най будуть переконані, що н. пр. сталий театр наш у Львові (чому львівські комітети не зроблять уже рішучого кроку в будові театру!), если буде гарно грати (а ціни будуть спеціально для нашої сусильности доступні), то породжене буде певне і буде навіть робити конкуренцію польському театрови.

Телеграми

з дня 8. жовтня.

Петербург. Цар вїде небавом з Лівадіи у відвідини до італійского короля. Дорога буде вести сушею на Київ.

Берлін. З Лондону доносять, що 4-панцирники і 12 кружляків відлило до Гібралтару. Виправа вяже ся з мароканською війною.

Відень. Хорватский бан по вчерашнім послуханю у монарха заявив представникам віденської преси, що помилуване засуджених в загребским процесі наступить аж по переході справи у всіх судових інстанциях, аби засуджені мали нагоду доказати в апелляции свою невинність.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сенсацияна програма

від 1. до 16. жовтня 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлення В неділі і сьвята 2 представлення о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятниці High-Life представлення. Білети вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

„Przegląd Krajowy“

dwutygodnik polityczny, społeczno-ekonomiczny i literacki o kierunku demokratyczno-krajowym, poświęcony przede wszystkim sprawom kulturalnym Ukrainy.

Передплата „Przegląd-u Krajowego“ вносить в Галичині: річно 18 К, піврічно 9 К, чвертьрічно 4 К 50 с.

Адреса Редакції і адміністрації: Київ, Фундуклівська ч. 10, м. 14.

Ол. Барвіньский, Историчний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Ціна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego, list Edw. Gnięwozsa, szefa sekcynego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Ціна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Ніциньского Байди. Ч. I і II. — Ціна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідія, переклад Сердешного. — Ціна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Ціна 30 с.

Кониський, Непримирена. — 40 с.

Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня — 30 с.

Проф. Ратміров, повість „Мордовця“. — 40 с.

Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.

Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до виробу цементового промислу. Одна машина виробляє дві дахівки на раз, денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно.

На складі:

Дім комісово-товарельний

І. Зубика

18(12 ?) Львів, ул. Млинарска ч. 2.

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закова о стоваришенях з р. 1873.

Одвічалність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюване кредиту своїм членам рільникам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потручення податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадниці почтової ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2,848,890—

Уділи членські К 262,994—

Позички уділені К 3,396,002—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

Table with columns: До Львова приходять з, рано, перед пол., по пол., вечер, в ночи. Rows list destinations like Кракова, Тарнога, Підволочиск, Червоноц, Черновець, Станіславова, Коломиї, Стрия, Пустомит, Самбора, Любіня, Рави рускої, Янова, Брухович, Брухович, Зимної води, and Na Підзамче.

Table with columns: Зі Львова відходять до, рано, перед пол., по полуд., вечер, в ночи. Rows list destinations like Кракова, Кракова, Гяшева, Підволочиск, Червоноц, Червоноц, Станіславова, Коломиї, Стрия, Пустомит, Самбора, Любіня, Рави рускої, Янова, Брухович, Брухович, Зимної води, and Na Підзамча.

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і сьвята від 1/2 до 1/3. А) Лише в неділі і сьвята від 1/6 до 3/8. — В) Лише в неділі і сьвята від 1/6 до 3/8. — Г) Щоденно від 1/2 до 3/8. — З) Лише в неділі.

